

Jerneja Herzog

Sodobni mediji v luči pouka likovne vzgoje, ki temelji na konstruktivistični teoriji

Pregledni znanstveni članek

UDK 371.3:73

POVZETEK

V uvodnem delu je predstavljena terminološka opredelitev medijev v splošnem pomenu in pri likovni vzgoji ter kako le-ti vplivajo na pouk likovne vzgoje. Nadalje obravnavamo sodobne medije pri likovni vzgoji, njihov izbor, primernost določenega medija glede na podajanje določene likovne naloge. V osrednjem delu predstavljamo konstruktivistično teorijo učenja, njene lastnosti in jih apliciramo na poučevanje likovne vzgoje, kjer vidimo povezave in podobnosti. V nadaljevanju postavimo tezo o primernosti po konstruktivistični teoriji zasnovanega pouka likovne vzgoje z uporabo sodobnih medijev in multimedije.

Ključne besede: sodobni mediji, konstruktivistična teorija, likovna vzgoja

Modern media in the light of Fine Art as a school subject based on the constructive theory

ABSTRACT

The introduction of the article presents a terminological definition of media in general and a terminological definition of media within Fine Art as a school subject. It also presents the influence of media on Fine Art as a school subject. Furthermore, the author discusses the uses of modern media in Fine Art, selecting media and the suitability of individual media according to set artistic tasks. The main part of the article presents the constructive theory of teaching with its characteristics and applies them to teaching Fine Art, where the author sees connections and similarities. The remainder of the article presents the author's thesis, which is about the suitability of Fine Art as a school subject based on the constructive theory with use of modern media and multimedia.

Key words: modern media, constructive theory, Fine Art as a school subject

Uvod

Na vsebino in artikulacijo pouka se vežejo pedagoške posledice znanstvenotehnološkega razvoja s pomembnim segmentom informacijskih tehnologij. Tako obstaja želja, da bi učitelji pri pouku likovne vzgoje vse pogosteje uporabljali sodobnejše medije. Ker je tudi pouk vse bolj sodobno naravnán, se učitelji morajo zavedati, da imajo primerni, po načelu kakovosti izbrani mediji v sodobni šoli večjo izobraževalno in vzgojno učinkovitost. Izbira medijev je odvisna od izobraževalno-vzgojnih ciljev, dosedanjega znanja in psihofizičnih karakteristik učencev ter značilnosti posameznega medija, opremljenosti šole in usposobljenosti učitelja. Prav tako je izbira medijev odvisna od sklopa didaktičnih odločitev, torej od ciljev, nalog in vsebin izobraževanja in vzgoje v posamezni didaktični enoti ali v didaktičnem sklopu pri likovni vzgoji. Pri pouku likovne vzgoje se učenci seznanijo s prvinami likovne teorije, razvijajo čut za likovne vrednote, spoznavajo posamezna likovna izrazila ter se navajajo na samostojno uporabo le-teh.

Terminološka opredelitev medijev

Pojem medij, tako piše Blažič (2003), ni jasno definiran. V članku bomo kot pojem medij označili nosilca oziroma posrednika v določenih didaktičnih funkcionalnih povezavah, kjer predstavlja nosilca posameznih funkcij. Pri likovni vzgoji kot medij razumemo predvsem posrednika vizualnih informacij in estetskih kvalitet likovnega umetniškega dela. Pri likovni vzgoji ni pomembna le likovna kvaliteta umetniških del, ampak tudi kvaliteta likovnih reprodukcij. Likovna dela, ki jih uporabljamo kot motivacijsko sredstvo pri pouku likovne vzgoje ali pri likovnem vrednotenju, morajo biti likovno kakovostna. »Otrok mora doživeti fenomen likovne umetnosti preko originalov ali pa s pomočjo kvalitetnih medijev« (Duh, 2004, str. 123).¹ Ker nimamo na voljo originalnih umetnin, te so nam na voljo le ob obisku galerije ali muzeja, pri pouku uporabljamo reprodukcije umetniških del, ki so na različnih nosilcih. Torej »uporabljamo različne nosilce vizualnih informacij ali različne medije« (Duh, 1998, str. 490). Tudi pri pouku likovne vzgoje multimedijske tehnologije pomembno vplivajo na kakovost učnega dela in tudi na učno učinkovitost.² »Uporaba učnih medijev je omogočila učinkovitejše obstoječe procese v šolah in uresničevanje novih, zahtevnejših nalog vzgoje in izobraževanja, ki jih družba postavlja pred učitelje. /.../ Prav uporaba učnih medijev v okviru polifaktorskega razumevanja učnega procesa lahko veliko prispeva k vsestranskemu aktiviranju učencev« (Blažič, 2003, str. 41–47). Če medije razvrščamo v smislu

1 V Sloveniji imamo eno šolo, in sicer Osnovno šolo Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki, kjer imajo v notranjosti šole Gorjupovo galerijo, kjer so v stalni zbirki razstavljeni umetniška dela priznanih slovenskih umetnikov. Zunanost šole je prav tako obogatena; potrebno je omeniti glavna vhodna vrata, ki so delo Toneta Kralja, mozaik T. Seljaka Čopiča in A. Tombossa na površini fasade, v parku pa so razstavljeni skulpture, nastale na kiparskem simpoziju Forma Viva. V tej šoli se učenci srečajo z izvornimi umetninami. Za druge učence, ki te možnosti nimajo, pa bi bilo dobro, da vsaj enkrat na leto obiščejo muzej ali galerijo

2 »Učni medij spodbudi razmeroma visoko stopnjo motiviranosti. Odnos z medijem je motivirajoč predvsem takrat, ko pride učeči se skozi primerno težavnostno stopnjo do uspešnih doživetij in dobi (prek povratne zveze) potrebne povratne informacije, ki delujejo stimulativno« (Blažič, 2003, str. 41–47).

izobraževanja in pouka kot komunikacijskega procesa, jih delimo na »medije kot nosilce (vire) informacij in medije kot prenašalce informacij« (Duh, 2001, str. 50). Narava likovnovzgojnega dela zahteva predvsem medije za prenos vizualnih informacij. Poznamo neposredne vire spoznavanja, to so originalna likovna dela, in posredne vire spoznavanja, to so reprodukcije.

Sodobni mediji pri likovni vzgoji

Učitelji pri likovni vzgoji običajno uporabljajo tiskane reprodukcije, fotografije, diapozitive ipd. Tiskane reprodukcije so kvaliteten medij, če so kakovostno odtisnjene. Tudi fotografije, če jih posname učitelj skupaj z učenci, so lahko kvaliteten medij, prav tako video material, ki ga učenci sami ali v sodelovanju z učiteljem posnamejo, ustrezno tonsko obdelajo, lahko uporabljajo kot kvaliteten medij. »Z dodajanjem zvoka vizualnemu mediju je kvaliteta informacije še boljša, saj ti avdio-vizualni mediji istočasno delujejo na čutila vida in sluha, so dinamični in omogočajo bolj naraven, celovit in trajen vpliv na emocionalno, kulturno-estetsko in intelektualno dimenzijo učenca« (Duh, 2001, str. 51). Vse pogosteje pa se uporablja tudi računalnik kot medij za popestritev in kvalitetnejše likovnovzgojno delo pri pouku. Prav tako je v novejšem času vse bolj pomembna multimedija. »Pod tem izrazom razumemo istočasno delovanje dveh ali več medijev; ti se medsebojno dopolnjujejo in bogatijo ter prispevajo k racionalizaciji in optimalizaciji učno-vzgojnega dela« (str. 51). Uporaba medijev za prenos vizualnih informacij pritegne vidne sposobnosti, zahteva organizirano opazovanje, miselne, emocionalne in druge aktivnosti učenca. Ker mediji »prevzemajo del učiteljevega dela pri posredovanju informacij, lahko učitelj več pozornosti posveti organizacijskim nalogam, individualnemu pristopu, konzultacijam in realizaciji konativnih nalog« (Blažič, 2003, str. 41–47) oz. razbremenijo učitelja nekreativnega dela (Krašna, 2006). »Pri likovni vzgoji govorimo tudi o multimedijih, ki imajo širšo spoznavno, vzgojno-izobraževalno, kulturno-tehnično in družbeno funkcijo, saj s primerno izbrano multimedijo dosegamo večjo izobraževalno in vzgojno učinkovitost tako po širini kot po globini« (Duh, 2004, str. 123). Učne medije vključujejo v pouk vedno z določenim namenom in tako so dobra popestritev poleg klasičnih medijev³ sodobne interaktivne zgoščenke z likovno vsebino. Vendar morajo učence vedno pripraviti na medijsko predstavitev, le tako bodo informacije sprejeli in jih razumeli. Sodobne zgoščenke omogočajo prikaz in integracijo besedila, zvoka, statičnih in dinamičnih slik, v katere lahko učenci in učitelji interaktivno posegajo (Duh, 2004). Internet in zgoščenska sta tako neposredni in posredni vir spoznanja. Pod neposredne vire razumemo originalna likovna dela, kot je bilo že omenjeno, jih lahko vidimo v galerijah in muzejih, kot posredne vire pa razumemo reprodukcije. Slednje so lahko drugačne kvalitete glede na materialnost in glede drugačnega

3 S pojmom klasični mediji razumemo tiskane medije, kot so knjige, revije, avdio in video naprave, grafoskop, episkop ...

načina percepcije kot pri videu, grafoskopu, diaprojektorju ali računalniku.⁴ Pri tiskanih reprodukcijah se pojavi problem velikosti in morda tudi različnosti barvne kvalitete. Za televizijo in video je pomembna značilna gibljiva slika. Kot poudarja Duh (2004), ta dva medija gradita svojo sporočilnost na kontinuiranem dodajanju informacij preko slike in zvoka. Pri opazovanju umetniških del preko televizije se kaže kot vprašljivo predvsem pri otrocih in citira Bartha, ki meni: »Posredovanje umetnin preko filma oz. videa, z navidezno prednostjo sukcesivnega prikazovanja detajlov in celote, je ravno zaradi tega za šolanje samostojnih estetskih zaznavnih sposobnosti neprimerno. Kajti eden pomembnih dejavnikov, namreč aktivno raziskovanje kot spontano delovanje vsakega posameznega učenca na statični sliki, je nenadomestljiv. Medij tukaj ne prevzame samo funkcije prezentacije slike, temveč usmerja zaznavo in jo spremlja z razlagajočim poukom« (Barth, 2000, str. 118, v Duh, 2004).

Sodobni multimediji omogočajo tudi prikaz tridimenzionalnih (kiparskih in arhitekturnih) likovnih del. »Interaktivnost in samostojno obračanje predmeta (kipa) ali pozicije opazovanja prostora (arhitektura) ter možnost povečave detajlov brez dvoma spodbujajo opazovalca (učenca) k aktivnemu opazovanju« (Duh, 2004, str. 126). Po besedah Blažiča (2003) številne raziskave potrjujejo predpostavke, da uporaba multimedijev prispeva k boljši organizaciji učnega procesa. Prav tako k večji učni storilnosti v smislu povečanja učenčeve aktivnosti, k dvigu motivacije, k bolj ekonomični uporabi razpoložljivega časa. Torej je mogoče z uporabo medijev učni proces tudi racionalizirati in optimizirati.

Konstruktivistična teorija učenja

Konstruktivistična teorija učenja je v svoji zasnovi blizu sodobnemu pojmovanju pouka likovne vzgoje, saj poudarja procesnost, samoiniciativnost in s tem pridobivanje lastnih izkušenj. Tudi pri likovni vzgoji dajemo prednost ustvarjalnemu procesu, ki je pogojen z aktivnostjo učencev in usmerjen v samostojno vizualizacijo podane likovne naloge.

Konstruktivistični model pojmuje bistvo in nastajanje znanja kot nekaj, kar obstaja objektivno, neodvisno od tistega, ki spoznava. To pomeni, da je znanje subjektiven konstrukt, ki ga ustvarja vsak učeči se v procesu osmišljanja svojih izkušenj (Marentič Požarnik, 2000). Konstruktivizem poudarja, da je učenje aktivni miselni proces, v katerem učeči sam konstruira svoje lastno znanje v procesu osmišljanja svojih izkušenj, ob nadgrajevanju ali spreminjanju obstoječih idej oziroma razlag (Marentič Požarnik in Cencič, 2003). Siebert pa pravi, da mora učenje potekati tako, da »se nova spoznanja nadgrajujejo na že obstoječa in na temelju že zgrajenih kognitivnih struktur« (Siebert, 1999, str. 22, v Špoljar, 2000, str. 65). »Med moti-

4 Pri drugačnem načinu percepcije mislimo na to, da pri reprodukcijah klasičnega tipa (fotokopija, tisk, episkop) prihaja svetloba skozi sliko od spredaj, enako kot pri originalu, pri vseh ostalih projekcijah pa od zadaj. To vpliva na drugačen način percepcije. Za pedagoške potrebe je to manj pomembno, za poglobljene likovnoteoretične in likovnotehniške potrebe pa je način percepcije pomembnejši.

vacijsko pomembne okoliščine štejemo tudi to, da se učenci vključujejo v celoten proces dela in tako lažje zaznavajo in doživljajo povezanost in smisel lastne aktivnosti v celotnem procesu»⁵ (Kramar, 1990, str. 42).

Za učitelje, ki poučujejo v konstruktivistični praksi, je v veliki meri pomemben proces učenja, to je proces, skozi katerega posameznik usvaja spretnosti, strategije in sredstva, s katerimi lahko učinkovito izvede učno nalogo. Pomembno je tudi, kdaj in kako se uporablja posamezna učna strategija. Učenci pri učenju uporabljajo različna orodja, ki jim pomagajo pri razumevanju lastnih izkušenj in ravno pri »učencih je potrebno krepiti samostojnost – sposobnost samostojnega uravnavanja lastnega učenja, kritičnost do informacij, etično odgovornost za uporabo znanja, samozavest, iniciativnost in motivacijo za pridobivanje vedno novega znanja in spretnosti« (Marentič Požarnik in Cencič, 2003, str. 36).⁶ Kadar učitelj s svojim odnosom do učencev vpliva na didaktično komunikacijo, sproža aktivnost učencev, vpliva na aktivnost, jo spodbuja, usmerja in dopolnjuje tako, da učenci samo obdelujejo vsebino in s tem dosegajo cilje, pravi Kramar (2004); takšno učiteljevo ravnanje je skladno s konstruktivističnim pojmovanjem učenja. Prav tako je pomembno, da pouk vsebuje takšne sodobne medije, ki omogočijo učencem različne stile učenja.

Uporaba medijev pri konstruktivističnem pristopu poučevanja likovne vzgoje

Konstruktivistični pristop poučevanja torej poudarja predvsem proces, ki lahko ima za posledico kakovosten izdelek. Umetniška likovna dela, predstavljena z ustreznimi mediji, učitelji učencem običajno posredujejo v uvodni fazi didaktične enote. V fazi vrednotenja pa so obravnavana večinoma otroška likovna dela, originali.

Kakovost izdelka in proces pa sta v kognitivnem procesu v ospredju predvsem pri vrednotenju. Jaušovec (2007) tukaj navaja kot primer portfolio (mapna metoda). Če to apliciramo na likovno vzgojo, je tudi tukaj pomemben proces nastajanja likovnih del in tudi tukaj nastaja portfolio. Učitelj naj bi po besedah Jaušovca (2007) v splošnem pri vrednotenju upošteval (1) videz, (2) razporeditev, (3) do kolikšne mere je snov predelana, (4) kakšen pomen imajo izdelki, (5) originalnost izdelkov. Pri likovni vzgoji Duh navaja naslednje kriterije vrednotenja:

- »kriterij, ki izhaja neposredno iz postavljenega likovnega problema in je del likovne naloge ter osrednji cilj posamezne likovnostvarjalne celote, zajema pa likovno področje in postavljeno likovno nalogo,

5 »Sodelovanja učencev v pripravi ne smemo enostavno zahtevati, ampak je treba učence k temu pritegniti in spodbujati, jim razvijati spoznanje, da je to sodelovanje potrebno zaradi njihovega lastnega razvoja in napredka. Že v fazi načrtovanja in priprave vzgojno-izobraževalnega procesa je treba začeti razvijati takšne medosebne in delovne odnose, ki bodo učence spodbujali k sodelovanju in jim omogočali, da se bodo v tej aktivnosti razvijali v skladu s svojimi individualnimi značilnostmi« (Kramar, 1990, str. 42).

6 O konstruktivizmu danes ne moremo govoriti kot o neki enotni teoriji, saj nekateri poudarjajo bolj ena, drugi pa druga izhodišča. Osnova vsem pa je drugačen pogled na znanje in proces spoznavanja – drugačna epistemologija (Marentič Požarnik in Cencič, 2003, str. 36).

- kriterij, ki izhaja iz likovne naloge in zajema ostale vidike (ali najpomembnejši vidik) likovnega fenomena in je bolj usmerjen v oblikovno plast likovnega dela,
- kriterij, ki izhaja iz dejavnikov likovne ustvarjalnosti in terminološko približan razvojni stopnji otrok,
- kriterij, ki izhaja iz poznavanja in ustvarjalne uporabe likovne tehnike, ali kriterij, ki bolj izpostavlja estetski vidik likovnega dela« (Duh, 2004, str. 85).

Pri uporabi sodobnih medijev pri likovni vzgoji moramo uporabiti strategije, ki učencu omogočajo prenos znanj v trajni spomin. »Učenci s pomočjo svojega zaznavnega aparata registrirajo okolje. Uporabiti moramo strategije, ki jim to zaznavo olajšajo in omogočajo. Paziti moramo, da učencem naenkrat ne posredujemo preveč informacij in tako preobremenimo njihove zaznave« (Jaušovec, 2007, str. 149). Ugotovljeno je namreč, da preveč multimedijskih tokov preprosto zasiči učečega (Krašna, 2006). To bi pri likovni vzgoji pomenilo, da ob predstavljenem likovnem delu ne predstavimo preveč podatkov hkrati. Omejimo se na tehnološko in oblikovno plast likovnega dela.⁷ »Pri načrtovani uporabi medijev uporabimo strategije, s pomočjo katerih bodo učenci iz spomina priklicali relevantne vsebine in jih povezali z novim gradivom« (Jaušovec, 2007, str. 149).

Konstruktivističnemu pristopu poučevanja sledimo tudi pri poučevanju likovne vzgoje. Pri likovni vzgoji želimo, da učenec snov odkriva preko lastne likovne izkušnje. Pri metodi likovnopedagoškega koncepta (Zupančič, 2006) je bistvenega pomena, da učitelj povezuje tudi likovna dela z interesi učencev. In dodaja, da so ti »iskreno notranje motivirani pri likovnem izražanju, kadar imajo občutek, da lahko na sodoben način izražajo njim lastne probleme, ideje, poglede. Prav tako jih umetnost pritegne le, če vidijo povezave med njo in življenjem« (Zupančič, 2006, str. 29). Glede ustreznosti medijev se v likovnopedagoški praksi kaže, da pri obravnavanju oz. odkrivanju posebnosti ali določenih likovno-oblikovnih značilnosti na reproduciranem likovnem delu umetnika video ni primeren medij. Ker sodobna likovna vzgoja temelji na konceptu problemskega pouka, kjer učenci sami odkrivajo, pridobivajo lastne izkušnje, kar je tudi v skladu z idejami konstruktivistične teorije, pa je bolj primeren računalnik. Ta sodobni medij preko LCD-projeckije⁸ omogoča učencem interaktivnost in s tem samostojno odkrivanje likovnih značilnosti projiciranega umetniškega dela. Šele po čustvenem doživetju in ponotranjenju likovne umetnine, torej po afektivnem sprejemanju umetnine, učitelj z metodo estetske komunikacije usmeri učence v bolj racionalno odčitavanje umetnine. V tem primeru je pomemben proces, preko katerega učenci spoznavajo določene fenomene likovne umetnosti. Tak način uporabe sodobnih medijev je primeren za likovna umetniška dela s področja izražanja na ploskvi. Pri obravnavanju likovnih umetnin s področja oblikovanja v prostoru pa se tak način

7 Tehnološka plast likovnega izraza se kaže v izbiri materiala in tehnike, oblikovna plast likovnega dela pa se kaže v likovnem jeziku oziroma v likovni strukturi (Duh, 2004).

8 Pri nas je že večina šol opremljenih s kakovostnimi LCD-projektorji, ki omogočajo dovolj dober prenos slike na platno ali drugo površino, namenjeno vizualnim projekcijam.

uporabe sodobnih medijev pokaže kot manj učinkovit. Ker gre v tem primeru za tridimenzionalne predmete ali objekte, je primernejša gibljava slika ali več zaporednih slik, ki nam te likovnine opišejo z več zornih kotov. Posnet video material ima lahko dodan še zvok, vendar morajo te informacije vsebovati bolj osnovne podatke o kipu ali arhitekturi brez doživljajske razsežnosti. Tudi v tem primeru se sodobnejša IKT kaže kot primernejša, saj omogoča interaktivnost. Sodobna likovna praksa ob že omenjenih likovnih delih ustvarja tudi razne video instalacije, performanse ipd., kjer se ob gibljivi sliki pojavlja še zvok. Iz statične reprodukcije ne moremo prenesti izkušnje prostora, slišati zvoka, to nam omogoča le gibljava slika. Tako si lahko s tovrstnimi mediji pomagamo tudi pri dokumentiranju omenjenih performansov, happeningov in podobnih akcij pri likovni vzgoji. Dokumentacija lahko učitelju likovne vzgoje zelo koristi pri zadnjem delu didaktične enote, vrednotenju. Le preko posnetega materiala lahko razvije skupaj z učenci pogovor in opravi vrednotenje. Tovrstno vrednotenje je na omenjeni način korektno in zelo koristno.

Kot najprimernejša se kaže uporaba sodobnih zgoščenk in interneta. »Uporaba zgoščenk z vsebino iz zgodovine likovne umetnosti je primerna za razvijanje likovne percepcije, saj nam ob kvalitetni vizualni informaciji poda še druge pomembne podatke, povezane z umetnino in avtorjem. Pri tem lahko interaktivno posegamo še po dodatnih vizualnih, avditivnih in tekstovnih informacijah« (Duh, 2001, str. 57). Na voljo so tudi zgoščenke, ki so tako zasnovane, da ob sistematično razporejenih reprodukcijah umetniških del z avditivno predstavitevjo popeljejo učenca skozi najpomembnejše likovne dosežke posameznega obdobja zgodovine likovne umetnosti. Lahko pa tudi s pomočjo računalniške animacije omogočajo analizo likovnega dela. Nekatere zgoščenke nam tudi omogočajo samostojno učenje in preverjanje znanja, saj imajo nameščene sekvence programiranega pouka ali vprašanja, ki si poljubno dolgo sledijo in po danem odgovoru le-tega potrdijo ali zavrnejo. Svetovni splet pa nam hkrati omogoča še vpogled v bogastvo svetovne umetnostne zgodovine z virtualnim ogledom svetovno znanih galerij. »Za razliko od večine svetovne likovne umetniške produkcije, ki jo učenci spoznavajo prek reprodukcij, so digitalne fotografije, računalniške grafike, interaktivne in multimedijske instalacije in druga medijska umetnost v virtualnih galerijah spleta učencem dostopne kot originali« (Duh, 2001, str. 74). Internet je smiselno uporabljati tudi v primeru iskanja kakšnih informacij o aktualnih dogodkih, o likovnih razstavah po svetu ali kadar želimo učencem predstaviti medijsko umetnost.⁹ Učenci lahko spoznajo najsodobnejše likovne pristope in še likovna dela, katerih osnovno izrazno sredstvo je računalnik, prav tako tudi dela, ki so razstavljena in dostopna samo v virtualnih galerijah spleta.

9 »Pojem medijska umetnost lahko kljub njegovi nedoločljivosti in previdnosti pri definiciji medija razumemo kot skupni pojem umetniška dela, h katerim prištevamo video umetnost, video instalacije, digitalno fotografijo, interaktivne in multimedijske instalacije, hipermedialno umetnost in zgoščenke ali mrežno umetnost itd.« (Duh, 2001, str. 65–66).

Sklep

Učitelji naj bi pri svojem delu, kolikor je le mogoče, uporabljali primarne vire, neposredni medij, torej umetniška dela. Vendar, ker originalna dela pri vsakodnevnem poučevanju niso na voljo, si pomagajo z mediji. Lahko jih uporabljajo na različne načine, kot motivacijsko sredstvo ali kot vsebino pri vrednotenju umetniških del. Uveljavitev sodobnih medijev pri likovni vzgoji seveda ne bo povsem izpodrinila uporabe klasičnih medijev. Starejši mediji bodo prav tako dobrodošel pripomoček pri izvajanju pouka likovne vzgoje, če so kakovostni. Vsi ti sodobni mediji, ki smo jih omenjali (video, LCD-projektor, računalnik, internet, zgoščanke), bodo v povezanosti s tradicionalnimi mediji skupaj omogočili kakovosten pouk pri likovni vzgoji.

Uveljavljanje in uporaba medijev v konstruktivistično zasnovanem pouku pri likovni vzgoji bo tem bolj uspešno, čim bolj bodo učiteljeva prizadevanja v skladu s prevladujočimi pričakovanji, tudi nenapisanimi pravili, ki veljajo na njegovi šoli, na primer o tem, kako izgleda dober pouk, kakšen je dober učitelj ipd. Prav tako ima pri uvajanju novosti tudi velik vpliv vodstvo šole. Konstruktivistično naravnani pouk pri likovni vzgoji in s tem uporaba sodobnih medijev se lahko uveljavi predvsem v vzdušju, ki je odprto novostim, na šoli, kjer ob jasnih ciljih, usmerjenih v razvijanje spoznavnih in medosebnih spretnosti, vladajo odnosi medsebojnega zaupanja, spoštovanja ter sodelovanja v gradnji novega.

LITERATURA

- Blažič, M. (2003). Multimediji in spodbujanje sodelovanja. *Pedagoška obzorja*, 2, str. 41–47.
- Blažič, M. (ur.). (2004). *Mediji v izobraževanju*. Novo mesto: Visokošolsko središče Novo mesto.
- Duh, M. (1998). *Kvaliteta medijev pri likovni vzgoji*. V V. Rosić, (ur.), *Kvaliteta u odgoju i obrazovanju*. Rijeka: Pedagoški fakultet u Rijeci, Odsjek za pedagogiju.
- Duh, M. (2001). *Računalnik pri likovni vzgoji*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Duh, M. (2004). *Vrednotenje kot didaktični problem pri likovni vzgoji*. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Duh, M. (2004). Mediji pri sodobni likovni vzgoji. V M. Blažič, (ur.), *Mediji v izobraževanju* (str. 122–127). Novo mesto: Visokošolsko središče Novo mesto.
- Jaušovec, N. (2007). E-učenje. V A. Vovk Korže, N. Vihar (ur.), *Partnerstvo fakultet in šol kot spodbuda profesionalnemu razvoju učiteljev* (str. 145-151). Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Kramar, M. (1990). *Učenci v vzgojno-izobraževalnem procesu sodobne šole*. Radovljica: Didakta.
- Kramar, M. (2004). *Konstruktivizem in učiteljeva vloga v izobraževalnem procesu*. V B. Marentič Požarnik (ur.), *Konstruktivizem v šoli in izobraževanje učiteljev* (str. 113–123). Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje.
- Krašna, M. in Bratina, T. (2006). *Distance education - instructional video*, MIPRO 2006, zbornik radova. ŠVol. 4Ć, Computers in education, = Računala u obrazovanju. Rijeka: MIPRO, cop. 2006, str. 101–104.
- Krašna, M. in Gerlič, I. (2002). Multimedia – benefit or information overflow? V *13th International Conference on Information and Intelligent Systems*, 25.–27. september 2002 (str. 83–87). Varaždin: Faculty of Organization and Informatics; Zagreb: University of Zagreb.
- Marentič Požarnik, B. (2000). *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: DZS.
- Marentič Požarnik, B. in Cencič, M. (2003). Konstruktivizem v izobraževanju. *Pedagoška obzorja*, 18 (2), 34–39.
- Špoljar, K. (2000). Konstruktivistični pristop v spodbujanju razvoja začetne pismenosti. *Sodobna pedagogika*, 2, 64–73.
- Zupančič, T. (2006). *Metoda likovnopedagoškega koncepta: priručnik za učitelje*. Ljubljana.